

terne var tændt – de blomstrede stille som længselernes hvide liljer i den dejlige forårsaften *Johannes Buchholtz* (9). I sin rene, sølvhvide pragt er den fuldendt, en åbenbaring af skønhed (10). Dette ubeskrivelige, ligesom overjordiske, glansfulde stof, der minder om voks og alabast, silke og atlas; [kongeliljen] har en egen mangefarvet glans ligesom perlemor, der er blevet gennemsigtigt, med et rødt skær så fint og sart, at man lige netop kan se det, og med en svag anelse af gult, hvor lyset falder igennem, og blå, hvor lyset kastes tilbage (11).

LITTERATUR: (1) 754b 144–50,181f; 690 12,924f; (2) 690 12,926f; (3) 980e 30; (4) 980h 178; (5) 868c 114; (6) 665k; (7) 870 16; (8) 566e 33; (9) 110 157; (10) 462 85; (11) 909 23/6 1949.

Hyacint, *Hyacinthus, Muscari, Scilla*

dyrkes som prydpalnter i de fleste haver på grund af de smukke og vellugtende blomster.

ALM. HYACINTH 1648ff, *Hyacinthus orientalis*, danner en æg- til cylinderformet klase af store blå, røde, gule eller hvide blomster. Ifølge sagnet blev skrifttegnene (h)ya fundet på blomsterne af en liljevækst, der groede frem af den græske yngling (H)yakinthos' blod.

Mange dialektformer og fordrejninger: *højensint* og *sinta* Bornholm, *eksende Als*, *desend* Langeland, m.fl. – *Nøgne børn* 1909ff Ærø og *blå børn* 1928ff, *svibel* Sjælland, Falster også om andre løgvækster i haver, *morgenklokke* Agersø, *blusinder* Røsnæs.

PERLEHYACINTH 1876ff, *Muscari botryoides*, har en smal tæt klase af små blå, æg- eller kugleformede blomster.

Druehyacint 1648ff, blomsterstanden drueklaselignende; *muskathyacint* 1834ff ØFyn og *stivelsesblomst* 1834–43, dufter som krydderiet, af løgene fik man en stivelse; *kuglehyacint* 1839–1907, *perleblomst* 1841ff, Jylland, *sukkertop* 1851–1903 om hvid varietet; *munketop* Bornholm o. 1870, *munke* kaldes mange planter med blomsterhoved på nøgent skaft, se Blåhat bd. 4; *fattigbørn* Sønderjylland o. 1870, ØJylland o. 1890–1914, *nøgne drenge* Fakse o. 1890, *vajsenhusbørn* Horsenssegnen o. 1900, *fattige drenge* og *blå drenge* Vejleegnen 1912–14, Sønderjyl-

land, *nøgne børn* Ærø, *fattiggårdspiger* Sønderjylland o. 1920, *fattighusdrenge* Korsør, *bondepige* Brørup SJylland, *munke* Fyn og *perlemunke* Bornholm, se ovenfor, *perledreng* Vendsyssel, *blå perler* NVJylland, NSjælland, *præstperler* Tåsinge 1913, *kræller* (= perler), *blåkrælle* Sønderjylland, *præstebukser* Fyn o. 1900–25, sml. Lyng bd. 3; *musehale*, *rottehale* Ærø.

SKILLA 1793ff, *Scilla sp.*, *stjernehyacint* 1697ff, blomsterbladene stjerneformig udspærrede, *blåtop* 1876ff, *blåstjerne* 1883, *blådrue* 1903, *klokkehyacint* 1926, *himmelnøgle* Bornholm, ellers navn til kodriver bd. 3.

KLOKESKILLA, *Scilla non-scripta*, med temmelig store mørkeblå og klokkeformede blomster i en nikkende klase; undertiden forvildet fra haver.

Vild hyacint 1838, *klokkehyacint* 1856ff, *perlehyacint* Aalborgegnen o. 1870, *blåtop* Falster o. 1870, *skovhyacint* 1897ff, *øllebrødshyacint* Ribe o. 1920 var »simplere« end 'ægte' hyacint; *uægte hyacint* Sønderjylland, *blå drenge* VFyn.

ITALIENSK SKILLA, *Scilla italica*, har en tæt kegle- eller ægformet, himmelblå blomsterstand.

Blåstjerne 1906ff, *blåløg* ØJylland, *blå drenge* VFyn, *Køgeegnen*, *blå får* Odenseegnen 1920, *præstekokker* Fyn og *præstepik* ØFyn, begge efterled = penis efter blomsterstandens form; *præstemunke* NØFyn.

På Færøerne kaldes *Scilla* verna *blålilje*.

LITTERATUR: 689 1,735ff og 2,86–88,552–54; 751 213.

ANVENDELSE

Blomsterduften kan i lukket rum forårsage hovedpine (1).

Simon Paulli 1648,69 (efter Dioskurides): løgene hindrer, at unge menneskers hår vokser »på nogle steder«; løgene behandles med vin til salve på hage og kinder for at få skægvæksten til at svinde ind, jf. nedenfor.

Komponent i et middel for »blodspytten af lungen« (2). Skægvækst ophører, når ansigtet gnides med løget opblødt i vin (3). – Te af hyacinter bruges mod hestens blodstallen (4).

I nogle folkemedicinske opskrifter er med »*Scilla*« ment strandløg (*Urginea maritima*), som er hjemmehørende ved Middelhavet.

Børn træder perlehyacintens blomster på tråd til »perlekranse«.

LITTERATUR: (1) 739 2,1800,471; (2) 488o 261; (3) 186 36; (4) 83 82.

PROSA OG POESI

(Perlehyacint) denne elskelige blomst, der med sine tusinder af blånende blomsteraks indrammer de fattige landsbyhavers fordringsløse bede (1). Den lille, sobre perlehyacint med sin morsomme kuglerunde blomst, der snerper munden sammen, som om den var blidt forarget over primula'ens mere fremtrædende manéerer. Bly og sød og beskedne, det er perlehyacinten *Knud Hee Andersen* (2).

Snehvide hyacinter! Som står i blåamalede vase · · kunstens tidlige fostre! forgår I tillige med vintren · og den fantastiske blomst, tegnet på rudens krystal *Schack Staffeldt* (3). Stå dér, du lille blege hyacint! · Mig dit violblå skær betyder døden *Adam Oehlenschläger* (Correggio 1808). Dér dansed Alfhild liden ... · som hyacintens stængel · så smidig, rank og rund *Christian Winther*. Det er Dyrkes smil. Denne duftende bølgen · af vårklang, der lyder med sol i din klokke *Harald H. Lund* (4). Med farver så skære og fine, · så vege og blege og lyse. · Det er vårens varmeste farver, · der ikke tåler at fryse *Cai M. Woel* (5). Hyacinter – et vældigt havblåt bed *Kai Hoffmann* (6). Med mine fingre mærker jeg · de første hyacinters faste vokstjerner · og en kølig kirkeduft · fylder mig *Grethe Bendix* (7). Den dufter så mildt, · den er som et lys. · Dysten den vandt · mod vintrens gys ... · Våren blev født · med den blå hyacint *Edvin Frandsen* (8). Det var mig, som jeg aned · i din korte, kåde ånde · et pust af hyacinter *Chr. Rimestad* (9). Hvad vil I her iført · et legeme så svalt og skørt · og uberørt, · som var I skåret ud · af aftenhimles perlehud, · I ædle skud –? *Ludvig Holstein* (10). Vårpræsterinder; lig vandrede lys, under dunkelt løv, · svinger de krusede røgelseskar med krydret støv *Valdemar Rørdam* (11). Et blomterløgs rå klode · hængt i en vandfyldt kumme, · var liv, blev liv – og groede. · · Da sprængtes klodens hud; · blå som en himmelflamme · sprang hyacinten ud *Valdemar Rørdam* (12).

Henrik Hertz, Hyacinterne (1833); Ludvig Holstein, Den hvide Hyacinth (10); Valdemar Rørdam, Hyacinth (12); Harald H. Lund, Hyacinter (4); Cai M. Woel, Hyacinter (5).

LITTERATUR: (1) 462 59; (2) 23b 59; (3) 855 57; (4) 561 28f; (5) 982 20; (6) 386c 7; (7) 58 14; (8) 260 15; (9) 770b 59; (10) 397c 26f; (11) 789s 124; (12) 789q 10–12.

Tulipan, *Tulipa*

er måske den mest populære af vore haveblomster og var almindelig også i de gamle bønderhaver (1).

Tulipan 1647ff (tulipe) med mange dialektformer: tullepån, tåvlpån, tulipjån osv., fra tyrkisk tulbant, tolibant = turban, hvormed blomsten er sammenlignet.

VILD TULIPAN, *Tulipa silvestris*, er mindre end den dyrkede, bladene blågrå og blomsten gul og vellugtende.

Blev sandsynligvis indført og dyrket i renæssancen, men omtales første gang 1757. Findes ofte forvildet i kratskove og omkring herregårds- og byparker o.a. gamle haveanlæg, navnlig i det østlige Danmark.

Skovtulipan 1843ff, *voldtulipan* o. 1870, 1914. En talrig forekomst på Kastelsvolden i København og omkring observatoriet har været kendt i over 100 år (2).

Ved Stige n.f. Odense begyndte Dansk Løgkompagni 1908 at dyrke ca. 20 tdr. land med hyacinter og navnlig tulipaner; når de blomstrede, rejste mange til »det danske Haarlem« for at beundre dem (3). Avlen ophørte her 1922, men er efter 1945 taget op andre steder; der blev 1960 dyrket tulipan(løg) på ca. 500 ha, 1965 1365 ha. Danske gartnere producerer årligt ca. 100 millioner tulipanløg, eksporten konkurrerer navnlig med Holland. – I store parker, bl.a. ved

Tulipan i blomst. (ES).

